

व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्र
शाखा अधिकृत छैठौँ तह (प्रशासन) पदको लागि
खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

१. खुला प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम:

पदको नाम	तह	सेवा
शाखा अधिकृत	छैठौँ	प्रशासन

पत्र	पूर्णाङ्क	समय	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या × अंक = कूल पूर्णाङ्क
प्रथम पत्र:				
सामान्य ज्ञान	१००	१:१५ घण्टा	वस्तुगत उत्तर	२५ × २ = ५०
द्वितीय पत्र:			छोटो उत्तर	१० × ५ = ५०
सार्वजनिक प्रशासन र व्यवस्थापन	१००	२:३० घण्टा	विषयगत	छोटो उत्तर: ८ × ५ = ४० लामो उत्तर: ६ × १० = ६० (८ मध्ये ६ गर्नुपर्ने)
तृतीय पत्र:				
सेवा सम्बन्धी	१००	२:३० घण्टा	विषयगत	छोटो उत्तर: ८ × ५ = ४० लामो उत्तर ६ × १० = ६० (८ मध्ये ६ गर्नुपर्ने)

पाठ्यक्रमको विस्तृत विवरण:

प्रथम पत्र: सामान्य ज्ञान:

- नेपालको ऐतिहासिक, भौगोलिक, सामाजिक, धार्मिक, शैक्षिक, खेलकुद, साहित्य, कला, संस्कृति, आर्थिक, व्यापारीक, औद्योगिक, मानव अधिकार, परराष्ट्र नीति, सार्वजनिक संस्थान आदि सम्बन्धी सामान्य जानकारी ।
- सार्क राष्ट्रहरूको राजनैतिक, भौगोलिक, ऐतिहासिक, सामाजिक, आर्थिक, व्यापारीक विषय तथा अन्तर्राष्ट्रिय समसामयिक महत्वपूर्ण गतिविधि र घटना एवं वैज्ञानिक विषयवस्तु सम्बन्धी साधारण जानकारी ।
- सार्क बाहेक अन्य विश्वका भूगोल, इतिहास, धर्म, संस्कृति, सामाजिक अवस्था, आर्थिक विकास, भाषा, कला, साहित्य, राजनीतिक र प्रशासनिक व्यवस्था, खेलकुद, विज्ञान प्रविधी विश्वव्यापीकरण, नीजिकरण, मानव अधिकारका सम्बन्धमा सामान्य जानकारी ।
- International Trade Centre (ITC), United Nations Conference On Trade and Development (UNCTAD), World Trade Organization (WTO), The United Nations

Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP) , European Union (EU) ,The Association of Southeast Asian Nations (ASEAN), The Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation (BIMSTEC), South Asian Free Trade Area (SAFTA), United Nations Organization (UNO), World Bank, International Monetary Fund (IMF), International Commercial Term (INCOTERM) सम्बन्धी जानकारी ।

५. नेपालको आर्थिक पक्ष समेटिएका कृषि, उद्योग, व्यापार, सहकारी, निजी क्षेत्र, गैरसरकारी सस्था एवं संगठित संस्थाहरुको विकासमा भूमिका तथा योजनावद्ध विकासक्रम र चालु आवधिक योजनाको जानकारी ।
६. नेपालको सार्वजनिक सस्थानको विकासक्रम ।
७. नेपालको राजनैतिक विकासक्रम तथा नेपालको बर्तमान संविधान ।
८. अन्तर्राष्ट्रिय महत्वपूर्ण व्यक्ति सम्बन्धि जानकारी ।
९. वातावरण, दिगोविकास, प्रमुख वैज्ञानिक अन्वेषण र आविष्कारहरु, जैविक विविधता र नेपालको जैविक विविधताको संरक्षणका प्रयासहरु ।

द्वितीय पत्र: सार्वजनिक प्रशासन र व्यवस्थापन:

१. सार्वजनिक प्रशासनको अवधारणा, परिभाषा, आधारभूत प्रकृति, सवल र दुर्बल पक्षहरु ।
२. सार्वजनिक प्रशासनको कार्यक्षेत्र, उत्प्रेरणा, सहभागिता, मनोबल, निर्णय प्रक्रिया, संगठनात्मक व्यवहार ।
३. सार्वजनिक प्रशासनमा संगठित संस्थाहरुको कार्यक्षेत्र, योगदान र यसको विकासको लागि चालिनुपर्ने कदमहरु ।
४. संगठित संस्थाहरुको उत्पत्ति, विकास, संगठनका सिद्धान्तका स्वरूप र प्रमुख पक्षहरु (आदेशको एकात्मकता, नियन्त्रणको सीमा, पदसोपान, समूहगत Staff र Line Agency आदि), आयोजना तर्जुमा, कार्यान्वयनको उपलब्धि तथा आर्थिक विकासमा योगदान ।
५. नेपाल सरकार र संगठित संस्थावीचको सम्बन्ध ।
६. कर्मचारी व्यवस्थापन, वित्तिय व्यवस्थापन, र वजार व्यवस्थापन ।
७. सार्वजनिक प्रशासनको सञ्चालन विधिहरु (समन्वय, अधिकार प्रत्यायोजन, सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, कार्यशैली सम्बन्धी सैद्धान्तिक ज्ञान, जनसम्पर्क ।
८. परम्परागत प्रशासन र विकास प्रशासन वीचको भिन्नता ।
९. विकास प्रशासनका चूनौति र अवसर ।
१०. सार्वजनिक प्रशासनमा आर्थिक प्रशासनको भूमिका र महत्व ।
११. सार्वजनिक प्रशासनमा तथ्याङ्कको संकलन, प्रशोधन, विश्लेषण, प्रस्तुतीकरण र यसको महत्व ।
१२. सार्वजनिक प्रशासनमा समय व्यवस्थापन, श्रोत र साधनको व्यवस्थापन, अभिलेखिकरण र वित्तिय व्यवस्थापनको आवश्यकता, महत्व र यसको उपयोगिता ।
१३. सार्वजनिक प्रशासन र नीजि प्रशासनवीचको भिन्नता एवं अन्तरसम्बन्ध ।
१४. औद्योगिक क्रान्ति र औद्योगिक सम्बन्ध ।
१५. बजेटको परिभाषा, किसिम, मौद्रिक तथा वित्तिय नीतिको सैद्धान्तिक परिचय, राजस्व सार्वजनिक खर्च र सार्वजनिक ऋणको अवधारणाहरु, लेखा प्राणालीको सिद्धान्त र नेपाल सरकारको श्रेस्ता प्रणालीको संक्षिप्त परिचय, सार्वजनिक प्रशासनमा लेखापरिक्षण ।

तृतीय पत्र: सेवा सम्बन्धी:

१. व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्रको स्थापना, उद्देश्य, कार्यक्षेत्र, उपलब्धी तथा निकासी प्रवर्द्धनको क्षेत्रमा केन्द्रको भूमिका ।
२. अन्तर्राष्ट्रिय बहुपक्षिय, द्विपक्षिय, क्षेत्रिय व्यापारको महत्व र विकास तथा निकासी प्रवर्द्धनको दृष्टिकोणले व्यापार चिन्ह(Trade Mark), सम्बेष्टन(Packaging), वस्तु विकास, अनुसन्धान, अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार मेला तथा प्रदर्शनीको महत्व, Documentation र Information Management को आवश्यकता एवं सुधारका संभावनाहरु ।
३. देशगत र वस्तुगत व्यापार विविधीकरणको आवश्यकता, नेपालको सन्दर्भमा यसको विकास तथा यस सम्बन्धी प्रयास, उपलब्धी, समस्या एवं वर्तमान निर्यात आयात व्यापारको वस्तुस्थिति तथा व्यापार क्षेत्रमा अनुसन्धान र यसको महत्व ।
४. नेपालमा योजनावद्ध विकासको संक्षिप्त जानकारी एवं आवधिक विकास योजनाहरुमा निकासी विकासका लागि अपनाइएको नीति, कार्यनीति तथा उपलब्धीको लेखाजोखा, निर्यात व्यापार विकासमा दिर्घकालिन निर्यात लक्ष्य निर्धारण सहितको योजना तथा रणनीति र व्यापार विकासमा यसको महत्व ।
५. दक्षिण एशियाली क्षेत्रिय सहयोग संगठन (सार्क) राष्ट्रहरुबीच निर्यात व्यापार विस्तारका लागि अवलम्बन गरिएका प्रयासहरु ।
६. विकास समिति ऐन, २०१३
७. व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन विकास समिति गठन आदेश २०६३, व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्र, कर्मचारी सेवा शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी नियमावली २०६४ (संशोधन सहित)।
८. निकासी पैठारी (नियन्त्रण) ऐन, २०१३ तथा नियमहरु २०३४, भन्सार ऐन २०६४ (संशोधन सहित) ।
९. विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९ ।
१०. प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन तथा वजार संरक्षण ऐन, २०६३ ।
११. बहुपक्षिय, क्षेत्रिय तथा द्विपक्षिय व्यापारका अवसर तथा चूनौतिहरु ।
१२. विश्व व्यापार संगठन र यसको सदस्यताबाट प्राप्त भएका अवसर, चूनौति, विश्लेषण, नेपालको व्यापारको वर्तमान अवस्था, संरचना, विद्यमान व्यवस्था, व्यापार सन्तुलन स्थिति र अन्तर्राष्ट्रिय वजारमा उपलब्ध अवसरको आँकलन गरी निर्यात प्रवर्द्धनको लागि व्यापार सन्तुलन गर्न अवलम्बन गर्नुपर्ने उपर्युक्त योजना तथा रणनीति एवं अन्य उपायको सिफारिस ।
१३. उद्योग, वाणिज्य, आपूर्ति, वैदेशिक लगानी प्रवर्द्धन, पर्यटन, सूचना प्रविधी, राष्ट्रिय हवाई तथा राजस्व सम्बन्धी नीतिहरु ।
१४. निर्यात व्यापारमा निजीक्षेत्र,गैरसरकारी संस्थाहरुको भूमिका र महत्व ।
१५. ग्रामिण अर्थतन्त्रको विकास र रोजगारीका अवसर सृजनामा निर्यात व्यापारको भूमिका र योगदान ।
१६. व्यापारको विकास र विस्तारमा संघ,प्रदेश र स्थानीय तहको भूमिका ।
१७. निर्यात व्यापारमा तुलनात्मक र प्रतिस्पर्धात्मक लाभ (Comparative and Competitive Advantage) , नेपालको लागि यस अन्तर्गत पहिचान भएका वस्तुहरुको निर्यात बढाउन अवलम्बन गरिनुपर्ने कार्यहरु ।

१८. व्यापार प्रवर्द्धनमा व्यापारीक सूचना एवं तथ्याङ्कको आवश्यकता, महत्व, भूमिका र नेपालमा व्यापार तथ्याङ्क अभिलेखिकरण गर्ने निकाय एवं अभिलेखिकरण प्रणाली ।
१९. बजार विश्लेषण एवं विविधीकरण ।
२०. नेपालको निकासी व्यापारको विकासमा कृषिक्षेत्रको योगदान र यसको विकासको लागि चालिनुपर्ने कदमहरू ।
२१. निकासी व्यापारको लागि GSP (Generalized System of Preference) र उत्पत्तिको प्रमाणपत्र, नेपालको लागि भारत तथा चीन लगायत विभिन्न मुलुकले प्रदान गरेका सुविधा, EBA (Everything But Arms) वारेका अवधारणा एवं यस सम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थाहरू ।
२२. निर्यात व्यापारको संस्थागत संरचना, निर्यात प्रक्रिया एवं यसमा प्रयोग हुने प्रलेखहरू ।
२३. अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारका विभिन्न सिद्धान्तहरू ।
२४. निर्यात व्यापारमा जनसहभागिता सरकारी, निजी साभेदारीको अवधारणा, विकास र भूमिका तथा आर्थिक उदारिकरण र व्यापार प्रवर्द्धनमा यसको महत्व ।
२५. नेपालले विभिन्न मूलुकहरूसँग गरेको द्विपक्षिय व्यापार लगानी तथा पारवहन सन्धी सम्झौताहरू ।
२६. नेपालमा सहकारीताको वर्तमान अवस्था एवं निर्यात प्रवर्द्धनको लागि यस क्षेत्रको उपयोगको संभावना
२७. नेपालको वाणिज्य तथा वैदेशिक लगानी प्रवर्द्धनमा आर्थिक कुटनीतिको प्रयास, यस अन्तरगत गरिने कार्य एवं यसको भूमिका ।
२८. व्यापार सहजीकरणको अर्थ, औचित्य एवं निर्यात प्रवर्द्धन गर्न कारोवार मूल्य (Transaction Cost) घटाई प्रतिष्पर्धात्मक क्षमताको विकास गर्नमा व्यापार सहजीकरणको महत्व ।
२९. नेपाली निर्यात वस्तुको प्रतिष्पर्धात्मक क्षमता एवं अवस्थाको आँकलनको आधार, आँकलन, विक्रि प्रवर्द्धनको लागि अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा गर्नुपर्ने प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू ।
३०. व्यापार विकासका लागि वर्तमान नेपाल एकिकृत व्यापार रणनीति ।

३१. अंग्रेजी भाषको ज्ञान

- A. Composition: Essay Writing.
B. Translate from English into Nepali.
C. Translate from Nepali into English.
D. Comprehension.
E. Précis Writing.
F. Business letter writing.

व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्र
चौथो तह, सहायक (प्रशासन) पदको खुला लिखित प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

पूर्णाङ्क: १००

पत्र: प्रथम

विषय: सामान्य ज्ञान

समय: १:१५ घण्टा ।

परीक्षा प्रणाली:

प्रश्नसंख्या × अंक = कूल पूर्णाङ्क

वस्तुगत उत्तर: २५ × २ = ५०

छोटो उत्तर १० × ५ = ५० (१३ मध्ये १० गर्नुपर्ने)

१. नेपालको भौगोलिक, ऐतिहासिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक र राजनैतिक अवस्था सम्बन्धी सामान्य जानकारी ।
२. विश्वका महत्वपूर्ण समसामयिक घटनाहरू सम्बन्धी सामान्य जानकारी ।
३. विज्ञानका महत्वपूर्ण उपलब्धीहरू सम्बन्धी सामान्य जानकारी ।
४. विश्व व्यापार एवं क्षेत्रिय व्यापार संगठनहरूको जानकारी (World Trade Organization (WTO), South Asian free Trade Area (SAFTA), The Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation (BIMSTEC), International Trade Centre (ITC), United Nations Conference On Trade And Development (UNCTAD)) आदि ।
५. भौगोलिक आधारमा नेपालको विभाजन र प्रत्येक भागका विशेषताहरू, नेपालको प्राकृतिक सम्पदा, जलश्रोत, पहाडहरू, खानी र जलवायु ।
६. नेपालको इतिहास लिच्छविकाल, मल्लकाल, पृथ्वीनारायण शाहदेखि हालसम्म ।
७. नेपालमा राजनैतिक विकास, बहुदलिय व्यवस्था र संसदीय व्यवस्थाको महत्व र कार्य ।
८. नेपालमा योजनावद्ध विकास र नेपालको सरकारी बजेट प्रणाली ।
९. वातावरण प्रदुषणका कारणहरू र यसबाट हुने खतराहरू, वातावरण स्वच्छ र सन्तुलित राख्ने उपायहरू, जलवायु परिवर्तन, शहरीकरण र जनसंख्या वृद्धि तथा वातावरणको सम्बन्ध ।
१०. नेपालको परराष्ट्र सम्बन्धको विकास, सार्क र संयुक्त राष्ट्र संघ ।
११. सामाजिक सुधार (मुलुकी ऐन) र आर्थिक सुधार (भूमिसुधार) ।
१२. व्यापारमा सरकारी निजी साभेदारी तथा उदारीकरणको महत्व ।
१३. नेपालको निकासी व्यापारको विकासमा कृषि क्षेत्रको योगदान र यसको विकासको लागि चालिनुपर्ने कदमहरू ।
१४. निर्यात व्यापारको माध्यमबाट ग्रामिण अर्थतन्त्रको विकास ।
१५. औद्योगिक क्रान्ति र औद्योगिक सम्बन्ध ।
१६. कम्प्युटर सम्बन्धि सामान्य जानकारी ।

व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्र
चौथो तह, सहायक (प्रशासन) पदको खुला लिखित प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

पूर्णाङ्क: १००

पत्र: द्वितिय

विषय: सेवा सम्बन्धी

समय: २:३० घण्टा

परीक्षा प्रणाली:

प्रश्नसंख्या × अंक = कूल पूर्णाङ्क

छोटो उत्तर: १० × ७ = ७०

लामो उत्तर ३ × १० = ३० (५ मध्ये ३ गर्नुपर्ने)

१. विश्वका महत्वपूर्ण समसामयिक घटनाहरू सम्बन्धी सामान्य जानकारी ।
२. व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्र कर्मचारी सेवा, शर्त र सुविधा सम्बन्धी नियमावली, २०६४ ।
३. व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन विकास समिति गठन आदेश, २०६३ ।
४. कार्यालय कार्यविधि: दर्ता, चलानी, फाइलिङ्ग, पत्रव्यवहार, टिप्पणी र जनसम्पर्क ।
५. आधुनिक व्यवस्थापनका सिद्धान्तहरूको सामान्य जानकारी (उत्प्रेरणा, मनोबल, नेतृत्व, समन्वय र निर्णय प्रक्रिया) ।
६. देशगत र वस्तुगत व्यापार विविधिकरणको आवश्यकता ।
७. नेपालका आवधिक विकास योजनाहरूमा निकासी व्यापारको लागि अपनाइएको नीति कार्यनीति तथा उपलब्धी ।
८. उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति सम्बन्धी नीतिहरू ।
९. विकास समिति ऐन २०१३
१०. नेपालको आर्थिक विकासमा उद्योग वाणिज्य क्षेत्रका संगठित संस्थाहरूको योगदान ।
११. बैंक नगदी किताब, बजेट सीट, गोश्वारा भौचर सम्बन्धी साधारण जानकारी ।
१२. जिन्सी सेस्ताको साधारण ज्ञान (दाखिला रिपोर्ट, म.ले.प.फा.नं ४६ खर्च नहुने खाता, म.ले.प.फा.नं ४७ र खर्च हुने खाता म.ले.प.फा.नं ५२) ।
१३. नेपालको संविधानको सामान्य जानकारी ।
१४. नेपालको आर्थिक विकासमा उद्योग वाणिज्य क्षेत्रका संगठित संस्थाहरूको योगदान ।
१५. International Commercial Terms (INCOTERMS)
१६. अंग्रेजी भाषाको सामान्य ज्ञान
 - A. Translate from English into Nepali.
 - B. Translate from Nepali into English.
 - C. Business letter writing.